

И. И. Тимкович

Соотношение понятий «дети улицы», беспризорные, безнадзорные, социальные сироты и дети, лишенные родительского попечения.

В статье проводится сравнительная характеристика понятий «дети улицы», беспризорные, безнадзорные, социальные сироты и дети, лишенные родительского попечения. Автор делает вывод, что беспризорные дети одновременно относятся ко всем вышеперечисленным категориям.

I. I. Tymkovych

Parity of concepts «children of street», homeless, neglected, social orphans and children, deprived parental care.

In clause to be spent the comparative characteristic of concepts «children of street», homeless, neglected, social orphans and children, deprived parental care. The author does a conclusion, that homeless children simultaneously concern to all set forth above categories.

ПРАВОВА ОСВІТА

УДК 378.6.001

Н. Б. Шуст,

доктор соціологічних наук,
професор

НАУКА В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ШЛЯХИ ДО ЗДОБУТТЯ ЯКІСНОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано форми та методи активізації наукової діяльності студентської молоді, її взаємозв'язку з освітнім процесом, узагальнено досвід організації науково-дослідної роботи студентів Інституту повітряного і космічного права та масових комунікацій НАУ.

Ключові слова: соціальна реальність українського суспільства, наука, освітянська діяльність, право-знавство, якісна освіта.

Соціальна реальність українського суспільства трансформується під впливом процесів, що ґрунтуються на нових знаннях, тому подальший розвиток вищої освіти можливий за умови розвитку фундаментальних і прикладних наукових досліджень в університетах. Саме їхня здатність творити і робить навчальний заклад університетом.

Одночасно, якість підготовки фахівців та можливість реалізувати себе в усіх сферах економіки і суспільства безпосередньо залежить від наявності та ефективної реалізації наукового потенціалу університетів, інтеграції навчального процесу та наукових здобутків.

Обов'язковим стає не тільки використання в навчальному процесі нових наукових знань, але й включення творчого пошуку в освітню діяльність. Вирішення цих завдань вимагає:

– створення дієвої системи підтримки обдарованої студентської молоді;

– розвиток різноманітних форм науково-дослідної діяльності студентства, орієнтованих на перспективні науково-технічні напрями;

– становлення ефективної молодіжної науки.

З метою посилення ролі науки в університеті необхідно: по-перше, виробити механізми, які забезпечать підготовку висококваліфікованих фахівців з вищою освітою виключно через творчу науково-дослідну роботу. Кожен викладач повинен володіти методологією наукових досліджень і вже на цій основі виступати носієм знань з відповідної навчальної дисципліни.

По-друге, необхідно створити систему мотивації наукової та науково-методичної діяльності викладачів шляхом диференційованого підходу до визначення обсягу їхнього навчального навантаження та заохочення за отримані наукові результати.

Для цього необхідно запровадити в практику діяльності університету, крім визначених відповідним наказом міністерства норм часу на навчальну роботу, норми на наукову діяльність. Доцільно розробити реальну систему обліку результатів наукової роботи, керуючись якою можна буде диференціювати навчальне навантаження викладачів. І як результат буде визначено дві категорії доцентів і професорів – ті, що дійсно займаються наукою, та ті, які науці не приділяють належної уваги. Відтак у адміністрації університетів буде обґрунтована підстава вимагати отримання вагомих наукових результатів.

Реалізуючи актуалізацію наукових досліджень, в університетах змінюється роль кафедр. Кафедра є не лише формальним об'єднанням викладачів певних дисциплін, а функціонує як навчально-науковий підрозділ, де навчання і наукові дослідження – взаємопов'язані складові.

Аксіоматично – наукова діяльність є основою для забезпечення освітнього процесу у вищих навчальних закладах та має безпосередній вплив на

професійний рівень професорсько-викладацького складу, матеріально-технічне та методичне забезпечення дослідницьких університетів.

Посилення ролі університетської науки можливе лише за умови зміцнення кафедр як первинних ланок наукової ієрархії університету. Кафедра є науковим осередком, професор, викладач – дослідником, а студент – співвиконавцем наукових досліджень. А саме головне у посиленні ролі кафедри у науковому процесі полягає в тому, що

студент буде отримувати сучасні знання в обраній галузі та засвоювати методологію обраної галузі.

Національний авіаційний університет приділяє велику увагу виявленню та стимулюванню творчих можливостей студентів, інтенсивному розвитку їх інтелектуальних здібностей, формуванню у майбутніх фахівців здатності до інноваційної діяльності.

За останні роки структура наукової діяльності університету набула більш виражених та чітких

Таблиця 1

Форми студентської наукової діяльності

№ з/п	Форма участі	Кількість учасників
1.	Стипендіальна програма «Завтра. UA» Фонду Віктора Пінчука	6
2.	Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з правознавства	10
3.	Всеукраїнська студентська олімпіада з правознавства	17
4.	Конференції, круглі столи, науково-практичні семінари	270
5.	Участь у гуртках	207
6.	Публікації	53

Таблиця 1а

Кількісний склад студентів ШКП МК, залучених до наукової роботи

№ з/п	Навчальний рік	Кількість студентів, залучених до наукової діяльності
1.	2008/2009 н.р.	172 (35%)
2.	2009/2010 н.р.	563 (69,4%)

характеристик, базовими напрямками стали:

- розробка науково-дослідних проектів;
- створення галузевих та міжгалузевих лабораторій і центрів;
- участь у пріоритетних наукових програмах;
- проведення загальноуніверситетських наукових заходів;
- підготовка наукових кадрів найвищої квалі-

Переможці олімпіади	
1.	Бойчук Софія, 301 гр.
2.	Завоюра Ярослав, 305 гр.
3.	Гаман Ганна, 404 гр.

фікації.

Зокрема, аналіз студентської науки у 2009/2010 навчальному році в Інституті повітряного і космічного права та масових комунікацій свідчить про налагоджену роботу з проведення студентських наукових конференцій, круглих столів, семінарів, олімпіад, наукових гуртків. Студенти інституту залучаються до виконання держбюджетних робіт, отримують премії та іменні стипендії. Ре-

зультативним, з точки зору формування науково-практичних навичок студентів, є також винахідницька діяльність, стажування в наукових колек-

«Політ-2009»	«Політ-2010»
34 тези наукових доповідей подано	147 тез наукових доповідей подано

тивах та на підприємствах, виконання дипломних робіт на замовлення профільних організацій.

Зазначені заходи та форми роботи зі студентами стали вже традиційними і мають підтримуватись та розвиватись (Таблиця 1, 1а).

На сьогодні найбільш масовою формою пошуку і підтримки обдарованої студентської молоді й впливовим фактором удосконалення навчального процесу є Всеукраїнська студентська олімпіада з правознавства (Таблиця 2).

Таблиця 2

Всеукраїнська студентська олімпіада з правознавства

Основним результатом у науковій діяльності

Студентські наукові гуртки

№ з/п	Кафедра	Назва гуртка	Кількість студентів
1.	Кафедра теорії та історії держави і права	– «Захисник»	22
2.	Кафедра конституційного та адміністративного права	– Адміністративне право – Адміністративна відповідальність і адміністративний процес – Фінансове право – Конституційне право України	15 10 12 15
3.	Кафедра кримінального права і процесу	– Кримінально-процесуальне право України – Актуальні проблеми гуртків	15 15
4.	Кафедра цивільного права і процесу	– Проблеми міжнародного приватного права – Актуальні питання трудового, цивільного та цивільно-процесуального права	10 10
5.	Кафедра господарського права і процесу	– Правові проблеми вдосконалення відносин у сфері господарювання	20
6.	Кафедра повітряного, космічного та екологічного права	– Земельне та екологічне право – Повітряне право – Космічне право	17 15 13
7.	Кафедра українознавства	– Актуальні питання документознавства	15
Усього 14 гуртків			204 (39,5%) студентів

Національного авіаційного університету є отримання студентами наукових знань, які відповідають сучасним вимогам суспільства та економіки України. І в цьому зв'язку вагоме місце займає Міжнародна наукова конференція студентів та молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки», яка стала традицією у науковому житті юристів (Таблиця 3).

Таблиця 3

Міжнародна наукова конференція молодих учених, аспірантів та студентів «Політ»

Широкі можливості для виявлення індивідуальних творчих здібностей студентів, формування у них глибоких професійних знань надає участь у студентських наукових гуртках (Таблиця 4).

Однією з перспективних форм роботи з обдарованою молоддю є проведення тематичних конкурсів за благодійної та спонсорської підтримки. Мета таких конкурсів – спрямовувати дослідницьку роботу студентів на вирішення певних суспільних та виробничих завдань, а результати їх наукових досліджень у різноманітних формах впровадити на практиці. Переможці таких конкурсів досить часто запрошуються на престижні місця роботи (Таблиця 5).

Таблиця 5

Стипендіальна програма «Завтра. UA» Фонду Віктора Пінчука

– 6 студентів ІПКП МК взяло участь

у I турі Конгресу
– 5 студентів ІПКП МК пройшло
у II тур Конгресу
– 2-є студентів ІПКП МК пройшло до III (останнього) туру конкурсу:
– Дабіжа М., 506 гр.
– Войтешенко Т., 302 гр.

Наукова підготовка передбачає формування таких професійно значимих умінь і навичок, як написання наукових публікацій та публічних виступів. Саме в них студенти мають можливість виявити творчий підхід у висвітленні обраної теми та продемонструвати самостійне осмислення отриманих знань. Так, у 2009/2010 навчальному році студенти інституту опублікували 53 статті.

В Інституті повітряного і космічного права та масових комунікацій НАУ діє Наукове студентське товариство – це молодіжна громадська неприбуткова наукова організація університету. Метою Наукового студентського товариства є здійснення діяльності, спрямованої на задоволення творчих і наукових інтересів студентів університету.

Напрями діяльності НСТ ІПКП МК визначаються його завданнями, основними з них є:

– організація та проведення наукових конференцій, конкурсів, семінарів, круглих столів, лекцій тощо;
– участь у розробці та реалізації проектів та

програм за замовленням підприємств;

- інформування та забезпечення участі студентів у наукових заходах, що проводяться іншими організаціями;

- організація інформаційно-просвітницької діяльності;

- інші напрями діяльності, що стосуються мети та завдань Наукового студентського товариства Інституту.

Наукове студентське товариство Інституту прагне до більш активного залучення студентів першого курсу до наукової діяльності. Обов'язковою умовою є виявлення рівня і спрямованості зацікавленості студентів в організації та безпосередньому здійсненні науково-дослідної роботи шляхом анкетування.

Рада молодих вчених Інституту повітряного і космічного права та масових комунікацій (далі Рада) є громадською науковою організацією, яка існує лише другий рік (з 2008 року).

Метою діяльності Ради є активізація науково-дослідної роботи молодих науковців інституту, оприлюднення їх результатів, фахове та світоглядне вдосконалення молодих вчених, забезпечення творчої професійної самореалізації особистості.

Завданнями Ради є:

- розвиток, підтримка та стимулювання творчого вдосконалення молодих науковців;

- організація та проведення конкурсів наукових робіт молодих вчених;

- виконання ролі представницького органу молодих вчених у Вченій Раді ІПКП МК;

- подання на Вчену Раду ІПКП МК та інші

ня, джерелом і складовою інноваційних процесів;

- вдосконалення методів, засобів і форм тематичного планування та конкурсного відбору проектів студентських наукових досліджень, механізмів втілення й використання наукових досягнень у навчальному процесі;

- забезпечення підтримки існуючих та створення нових наукових шкіл;

- вирішення проблем оновлення та модернізації матеріально-технічної бази наукових досліджень та розробок;

- стимулювання наукових досліджень молодих науковців, студентів шляхом подання пропозицій Вченій Раді Інституту, Вченій Раді Університету, Ректорату на отримання іменних стипендій і премій;

керівні органи університету клопотання з пропозиціями до вирішення молодіжних проблем, рішення за якими ухвалюються керівництвом інституту та університету;

- участь в організації, розвитку міжвузівського й міжнародного наукового, культурного співробітництва молодих вчених.

Загальними зборами Ради 3 лютого 2010 року було прийнято Положення про Раду молодих вчених Інституту повітряного і космічного права та масових комунікацій в новій редакції.

Згідно з Положенням керівними органами Ради є:

- 1) Загальні Збори;

- 2) Правління Ради, до складу якого входять:

- Голова Правління Ради;

- заступники Голови Правління (коли склад Ради становить понад 10 осіб);

- вчений секретар Ради;

- інші особи за рішенням Ради.

Загальними Зборами 3 лютого 2010 року було обрано склад Правління Ради:

Голова Ради – Золотар О. О.,

Вчений секретар – Гусарева О. С.

Членами Ради молодих вчених є 6 викладачів.

Якісний склад молодих науковців:

кандидати наук – 4 (23 %), а решта працюють над дисертаційними дослідженнями.

На наше переконання, актуалізація взаємовпливу науки і освіти вимагає виконання основних стратегічних завдань, а саме:

- забезпечення проведення прикладних досліджень, які повинні стати базою і змістом навчан-

– сприяння залучення до наукової роботи Інституту найкращих членів Студентського наукового Товариства шляхом проведення спільних заходів: круглих столів, науково-практичних конференцій, семінарів тощо;

– оптимізація наукової співпраці студентів різних курсів Інституту, а зі студентами інших факультетів та вищих навчальних закладів;

– налагодження міжнародного співробітництва у сфері наукової діяльності.

Н. Б. Шуст

Наука в образовательной деятельности: путь к получению качественного образования.

В статье проанализированы формы и методы активизации научной деятельности студенческой молодежи, ее взаимосвязь с образовательным процессом, обобщен опыт организации научно-исследовательской работы студентов. Института воздушного и космического права и массовых коммуникаций НАУ.

N. B. Shust

Science in educational activities: the way to quality education.

The article deals with the role of science in educational activities, namely the ability to create and make university education institution in the cleansed as it is understood throughout the world.

УДК 67.890

В. Б. Череватюк,
кандидат юридичних наук,
доцент

О. М. Макеєва,
старший викладач

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВНИКІВ

У статті окреслено основні напрями науково-дослідної роботи студентів. Увага сконцентрована на діяльності наукового гуртка та формах його проведення: круглі столи, конференції, дискусії тощо. З'ясовано методологічні засади організації студентської наукової роботи. Підсумком такого виду діяльності має стати підготовка конкурентоспроможних висококваліфікованих правників з належним рівнем професійно-правової культури.

Ключові слова: вища освіта, правова освіта, науково-дослідна робота студентів, фахова підготовка, науковий гурток.

Вагомим досягненням Національного авіаційного університету стало надання йому Кабінетом Міністрів України статусу самоврядного (автономного) національного дослідницького університету, що передбачає суттєву перебудову університетської науки, розширення її тематики, появу нових комплексних досліджень. У цьому контексті одним із першочергових постає завдання активізації студентської наукової роботи як запоруки подальшого розвитку українського суспільства. Адже юридична наука, заснована на пізнанні

і усвідомленні відповідних процесів і явищ, є орієнтиром для практики державно-правового будівництва. Наукова та творча робота студентів є складовою частиною навчального процесу. Вона сприяє удосконаленню професійної підготовки, виявленню найбільш обдарованої молоді. Такого виду діяльність здійснюється з метою реалізації інтелектуального потенціалу студентів, підвищення студентської творчої ініціативи для покращення підготовки кадрів нового покоління.

Специфіка навчання у вищих навчальних закладах вимагає продуманої організації самостійної роботи студентів, яка б забезпечувала успішне оволодіння не тільки програмовим матеріалом, а й навичками дослідження, творчої діяльності. Провідні науковці і викладачі XIX–XX століття вважали за необхідне впроваджувати в навчально-виховний процес вищої школи такі форми науково-дослідної роботи, які б стимулювали розвиток інтелектуального творчого мислення студентів: «елементи бесіди», «короткі диспути», «діалоги на лекціях», «повторення з розмірковуванням», «порпання в наукових книгах», «репетиції», «співбесіди», «наукові бесіди» тощо. У «правилах» університету Св. Володимира від 1844р. (тепер – Національного університету імені Тараса Шевченка) вказувалось на обов'язкове написання студентами наукових творів (курсівих, дисертацій), починаючи з першого курсу. Завдання студентської науково-дослідної роботи полягали у «формуванні вмінь вільно висловлювати думки латинською мовою», в «оволодінні ґрунтовними знаннями з основ наук». Таким чином, цілісна система організації науково-дослідної роботи студентів формувалась поступово, на ґрунті інтенсивного розвитку наукової роботи у вищих навчальних закладах, виконувала частково функцію удосконалення навчального процесу, виховувала риси дослідника, підвищувала якість професійної підготовки фахівців. Якісне проведення науково-дослідної роботи студентів забезпечується нормативно-законодавчими